

موضوع:
اصحاب: ۲۰ (تاریخ: ۲۳۱)

گروه مخاطب:

عمومی

تخصصی (طلّاب و دانشجویان)

شماره کتاب: ۱۳۷۴

مسلسل انتشار: ۲۵۸۹

محدث، جواد، ۱۳۳۲ -

آشنایی با اسوه‌ها / جواد محدثی - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزة علمیه قم)، ۱۳۸۵.

۴۳۲ ص. - (مؤسسه بوستان کتاب: ۱۳۷۴) (اصحاب: ۲۰، تاریخ: ۲۳۱)

ISBN 964 - 371 - 931 - 6 - ۳۹۵۰۰ ریال

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

Javād Moḥaddethī, Āshenāi bā Osve-hā

ص. ع. به انگلیسی:

[A Familiarization with Exemplars]

کتابنامه: ص. [۴۲۹] - ۴۳۲ همچنین به صورت زیرنویس.

۱. صحابه - سرگذشتنامه. ۲. شخصیت‌های نمونه - سرگذشتنامه. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزة

علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ب. عنوان.

۲۹۷/۹۴

BP ۲۸/۶ / م ۳۱۵

آشنایی با اسوه‌ها

(سلمان فارسی، بلال، میثم تمار، مسلم بن عقیل، حبیب بن مظاهر
عبدالله بن مسعود، عمار یاسر، حمزه سیدالشهدا،
عباس بن علی علیه السلام و حجر بن عدی)

جواد محدثی

بوشهر
۱۳۸۵

بوستان کتاب

آشنایی با اسوه‌ها

• نویسنده: جواد محدثی

• ناشر: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)

• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه دفتر تبلیغات اسلامی • نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۵

• شمارگان: ۱۵۰۰ • بها: ۳۹۵۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است

printed in the Islamic Republic of Iran

✓ دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا (صفائییه)، ص پ ۹۱۷، تلفن: ۷۷۲۲۱۵۵-۷، شماره: ۷۷۲۲۱۵۴، تلفن پخش: ۷۷۲۳۴۲۶

✓ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)

✓ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان فلسطین جنوبی، دست چپ کوچه دوم (پشن)، تلفن: ۶۶۴۶۰۷۳۵

✓ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۲۲۳۳۶۷۲

✓ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهارراه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۲۲۲۰۳۷۰

✓ فروشگاه شماره ۵: اصفهان، میدان انقلاب، جنب سینما ساحل، تلفن: ۲۲۲۱۷۱۲

✓ نمایندگی‌های فروش کتاب مؤسسه در داخل و خارج کشور (فهرست انتهای کتاب)

پست الکترونیک: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت:

<http://www.bustaneketab.com>

با قدردانی از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

• اصلاحات حروف نگاری: احمد مؤتمنی • صفحه‌آرا: حسین محدثی • نمونه‌خوانی: سید امیر حسین حسینی، ابوالحسن

مسب‌نژاد، ابوالفضل سلیمانی و محمد یوسفی و سید علی قانسی • کنترل فنی صفحه‌آرایی: سید رضا موسوی‌منش

• نظارت و کنترل: عبدالهادی اشرفی • طراح جلد: جلال محدثی • مسئول تولید: حسین محدثی • پی‌گیر چاپ: سید رضا

محدثی

ناشر

فهرست

پیش‌گفتار.....	۱۳
----------------	----

۱. سلمان فارسی

مقدمه.....	۱۹
سلمان کیست؟.....	۱۹
سلمان، از زبان خودش.....	۲۱
فضیلت‌های برجسته سلمان.....	۲۵
علم.....	۲۵
ولایت.....	۲۷
زهد.....	۲۹
عبادت.....	۳۱
کرامات.....	۳۲
سلمان محمدی.....	۳۶
دعای نور.....	۴۰
نقش سلمان در جنگ‌ها.....	۴۲

۴۳	شجاعت سلمان در جنگ
۴۴	ابتکارات نظامی سلمان
۴۶	سلمان و حکومت مداین
۵۲	وفات سلمان
۵۶	سخنانی از سلمان
۵۷	زیارت سلمان

۲. بلال

۶۳	مقدمه
۶۵	در آستان اسلام
۶۸	شکنج در راه خدا
۷۴	آزادی بلال
۷۶	هجرت به مدینه
۷۷	اولین مؤذن
۷۹	ازدواج
۸۰	بلال، در میدان‌های جنگ
۸۱	بلال، خزانه‌دار پیامبر ﷺ
۸۳	بلال، در فتح مکه
۸۴	در آستان وفات پیامبر ﷺ
۸۷	دیگر بلال «الله اکبر» برنیامورد
۸۹	تبعید بلال
۹۱	بلال، راوی سخنان پیامبر ﷺ
۹۴	وفات بلال، آغاز حیات جاودان

۳. میثم تمار

۹۷	مقدمه
۹۷	میثم، آیینۀ حق و اسوۀ مقاومت
۹۹	میثم تمار
۱۰۱	آشنایی میثم با علی علیه السلام
۱۰۳	دیدگاه علی علیه السلام و ائمه نسبت به «میثم»
۱۰۶	خبر از شهادت
۱۱۰	فضیلت‌ها
۱۱۰	۱. سخنوری
۱۱۱	۲. مفسر قرآن
۱۱۲	۳. راوی حدیث در صدر اسلام
۱۱۲	۴. دانای رازها
۱۱۳	الف) پیشگویی شهادت خویش
۱۱۳	ب) خبر مرگ معاویه
۱۱۳	ج) قیام مختار
۱۱۴	د) واقعه کربلا
۱۱۵	شهادت، فصل سرخ زندگی
۱۱۵	با «حبیب»
۱۱۶	به دنبال «حسین» علیه السلام
۱۱۷	دستگیر شدن میثم
۱۱۹	بر فراز دار
۱۲۱	مزار شهید

۴. مسلم بن عقیل

۱۲۵	 مقدمه
۱۲۶	 مسلم بن عقیل کیست؟
۱۲۸	 پس از شهادت حضرت علی علیه السلام
۱۳۰	 خانواده شهیدپرور
۱۳۲	 سفیر انقلاب کربلا
۱۳۶	 مسلم، در کوفه
۱۴۱	 دوران اختفا
۱۴۴	 نفوذ دشمن به تشکیلات نهضت
۱۴۷	 نهضت در خطر
۱۴۹	 انفجار پیش از موعد
۱۵۴	 غربت مظلومانه مسلم
۱۵۷	 کربلایی درون کوفه
۱۶۱	 اسیر آزاد
۱۶۵	 مرگ سرخ
۱۶۶	 پس از شهادت
۱۶۹	 فرزندان مسلم بن عقیل

۵. حبیب بن مظاهر

۱۷۳	 مقدمه
۱۷۴	 حبیب بن مظاهر اسدی
۱۷۵	 در دوران امیرالمؤمنین علیه السلام
۱۷۸	 در سال‌های خفقانِ اموی

۱۸۰	در نهضت مسلم بن عقیل
۱۸۲	پیوستن به کاروان کربلا
۱۸۶	تبلیغ در جبهه
۱۸۹	شب عاشورا
۱۹۲	شوق شهادت
۱۹۴	عاشورا، روز حماسه

عبداللہ بن مسعود

۲۰۱	مقدمه
۲۰۲	ابن مسعود کیست؟
۲۰۹	تداوم موضع گیری
۲۰۹	تداوم موضع گیری ابن مسعود در برابر باطل
۲۱۵	ابن مسعود و قرآن
۲۱۹	سخنان و آموزش های ابن مسعود
۲۲۵	نگاهی کلی
۲۲۶	۱. نشان دادن الگو
۲۲۸	۲. دعوت به اتحاد و همبستگی
۲۲۹	۳. دعوت به حفظ موضع
۲۳۰	۴. کوبیدن روحیه جاهلی
۲۳۱	۵. عفاف و پاکدامنی
۲۳۱	۶. مقابله با دنیا زدگی
۲۳۳	مواضع سیاسی ابن مسعود
۲۳۳	در دوره خلافت ابوبکر
۲۳۵	در دوره خلافت عمر

۲۳۶	در دورهٔ خلافت عثمان
۲۳۸	درگیری‌های ابن مسعود با والی کوفه
۲۴۲	درگیری‌های ابن مسعود با عثمان
۲۴۵	سخن علامهٔ امینی دربارهٔ ابن مسعود
۲۴۸	پایان زندگانی

۷. عمّار یاسر

۲۵۵	مقدمه
۲۵۶	خاندان شهادت
۲۵۸	هجرت به حبشه و مدینه
۲۵۹	فضایل عمّار
۲۶۳	پیشگویی شهادت
۲۶۴	مدافع حق و ولایت
۲۶۶	در جبهه‌های نبرد
۲۶۷	عمّار، والی کوفه
۲۶۹	در سنگر نهی از منکر
۲۷۱	عمّار یاسر، معیار حق و باطل
۲۷۳	در دوران حکومت علوی
۲۷۶	نقش عمّار در جنگ جمل
۲۷۹	در جنگ صفین
۲۸۷	شهادت عمّار

۸. حمزهٔ سید الشهدا

۲۹۳	مقدمه
-----	-------

۲۹۴	فضایل حمزه.....
۲۹۷	حمزه، پیش از اسلام.....
۲۹۹	در آستانه طلوع.....
۳۰۱	حمزه و آشکار ساختن مسلمانی.....
۳۰۶	در آستانه هجرت.....
۳۰۸	در مدینه.....
۳۱۰	در حماسه جنگ بدر.....
۳۱۴	شوق شهادت.....
۳۱۷	در میدان أحد.....
۳۲۰	شهادت سالار.....
۳۲۳	وداع با پیکر حمزه سید الشهداء.....
۳۲۵	مدینه سوگوار.....
۳۲۶	بر مزار شهید.....

۹. عباس بن علی علیه السلام

۳۳۳	مقدمه.....
۳۳۵	ميلاد فرزند شجاعت.....
۳۴۰	فصل جوانی.....
۳۴۵	سیمای ابا الفضل علیه السلام
۳۵۰	در آینه القاب.....
۳۵۶	مظهر شجاعت و وفا.....
۳۶۰	با عباس علیه السلام در حماسه عاشورا.....
۳۶۲	امان نامه.....
۳۶۵	مهلت شب عاشورا.....

۳۶۸	شب تجلی وفا
۳۷۱	روز خون، روز شهادت
۳۷۴	حماسه ساحل فرات
۳۸۱	زیارت‌گاه عشق

۱۰. حُجَر بن عَدی

۳۸۷	مقدمه
۳۸۹	شناخت اجمالی
۳۹۱	همپای حُجَر، در حوادث تاریخی
۳۹۳	در حادثه صفین و نهروان
۳۹۶	در ایام فتنه‌های معاویه
۴۰۱	روزگار تاریک
۴۰۲	معاویه بن ابی سفیان
۴۰۲	عَمْر و عاص
۴۰۲	مُغیره بن شعبه
۴۰۳	زیاد بن ابیه
۴۰۶	حجر بن عدی و مغیره
۴۰۹	حجر بن عدی و زیاد
۴۱۶	به سوی دمشق
۴۱۹	در شهادتگاه «مَرَجُ الْعُذْرَاء»
۴۲۵	بازتاب شهادت
۴۲۹	منابع تحقیق

پیش‌گفتار

هیچ چیز به اندازه عظمتِ «روح‌های بزرگ»، انسان را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد. جوان، در پی الگویی است که با معیار و راهنما قرار دادنِ آن، به «چگونه بودن» و «چگونه زیستن» خود، شکل و جهت دهد. بزرگان نیز چنین‌اند؛ اما این ویژگی تأثیرپذیری از سرمشق‌ها، در سنین کودکی و نوجوانی و جوانی بیشتر است.

تاریخ اسلام، سرشار از چهره‌هایی است که هر کدام دنیایی از عظمت و پاکی و قهرمانی را در خود دارند. اصحاب با ایمان و فداکار رسول خدا ﷺ و یاران با اخلاص امیر مؤمنان ﷺ و شهدای کربلا و شاگردان و اصحاب خودساخته امامان دیگر، هر یک به نوبه خود، ارزش‌ها را به ما الهام می‌دهند و روح ما را به تعالی و عروج می‌کشند.

نسل‌ها، نیاز به الگو دارند.

امت مسلمان، برای تربیت اسلامی انسانی پیروان اسلام، نیازمند به نشان دادن الگوی تربیتی و ارائه قهرمان و نمونه است. این را به هیچ شکل و عنوان، نمی‌توان انکار کرد.

سخن از تربیت و سازندگی و شکل دادن به «وجود» و بارور کردن شخصیت

انسانی و به ثمر رساندن «هستی» است. تنها در این صورت است که زندگی، هدف و جهت پیدا می‌کند و از پوچی بیرون می‌آید، زیرا «زندگی، زراعت وجودی انسان است و هر کسی دهقان بذر خویش».

چگونه باید بود؟

چگونه باید زیست؟

چگونه باید مرد؟

اینها سؤالاتی است که برای انسان‌های جویای یقین و پویای راه، که به ارزش‌های اصیل و واقعی علاقه‌مندند، پیش می‌آید، چه بخواهند، چه نخواهند! پاسخ این «چگونه»‌ها را تا حد زیادی، در شرح حال و زندگینامهٔ مردان بزرگی که راه حقیقت را یافته و پیموده‌اند و «بودن» شان، «معنا» داشته است و «هستی» شان، پاسخ این سؤال‌ها بوده، می‌توان یافت.

ما، مسلمانیم. الگوهایی را که ارائه می‌دهیم باید در جهت رشد شخصیت اسلامی، سازنده و آموزنده باشند. نمونه‌ای باشند از انسان مطلوب مکتب ما، که استواری عقیده و صحت زندگی و عملشان مورد تأیید و امضا و قبول قرآن و خدا و رسول باشد.

اما این الگوها را از کجا باید آورد و در کجا باید یافت؟

تاریخ اسلام، به ویژه تاریخ شیعه، از این نمونه‌ها و الگوها فراوان دارد، اما افسوس که تعداد زیادی از این‌گونه چهره‌ها، که الهام‌بخش و فروغ‌آفرین زندگی‌هایند، در تاریکخانهٔ تاریخ، مدفونند و باید آنان را یافت و شناخت. زندانی تاریخند، و باید آزادشان ساخت. گنج‌هایی‌اند که باید کشف و استخراجشان کرد.

برای تربیت اسلامی نسل‌های مستعد، باید الگوها و قهرمان‌های واقعی و چهره‌های تابناک انسانی را نشان داد. بدین وسیله و از این راه است که می‌توان تا حدی، گرچه اندک، زیان‌هایی را که دشمن، از راه تحقیر شخصیت شرق مسلمان،

رسانده است جبران کرد. می‌دانیم که دشمن، برای بنده و برده کردن و آرام و رام ساختن ما، برای سواری کشیدن بهتر و غارت بیشتر، شیوه‌های گوناگونی را به کار بسته است و می‌بندد، تا ایمان ما را به خویش، سلب کند.

بنابراین، باید شناختی دقیق و بررسی‌هایی تحلیل‌گرانه دربارهٔ شخصیت و زندگی مردان و زنان ممتاز و نمونه به عمل آید.

در این مورد، شناسایی و آشنایی با آنان که در صدر اسلام، پیرامون پیامبر و امام بوده و از سرچشمه، آب نوشیده‌اند و زیر نظر و تربیت مستقیم رسول خدا و امامان بوده و زیسته‌اند مفیدتر و الهام‌بخش‌تر است.

به علاوه شناخت اینها، کمکی هم به شناخت خود اسلام می‌کند، زیرا حقیقت‌های تجسم یافته مذهبند و نمونه‌های عینی اسلام. وقتی پیامبر از چنین شخصیت‌هایی تعریف می‌کند و می‌ستاید، در می‌یابیم که مانند آنها باید بود و مانند آنها باید زیست و مانند آنها باید مرد.

چشم دوختن به قلّه‌های کمال، همت و ارادهٔ انسان را به پیمودن مسیر تعالی می‌افزاید. انسان‌های با فضیلت و فرزانه، قلّه کمالند و زندگینامهٔ آنان، درس پیمودن این راه را به ما می‌آموزد.

در آشنایی با اسوه‌ها از زندگانی رادمردانی سخن رفته است که قلم از نگارش صفاتشان و زبان از وصف مقامشان ناتوان است.

آنان که به عهد خویش وفا کردند و تا آخرین لحظه استوار ماندند و سرخی خونشان گواه صدق پیمانشان بود.

آنان که دل خود را به نور عشق زنده کردند و در راه ایمان جان دادند و جاودانه شدند.

آنان که برای همیشه زنده‌اند و نزد خدای خویش روزی می‌خورند، آنان که گفتند: «خدا»، و تا پای جان بر سر این عقیده استوار و صبور بودند و تا مرز شهادت ایستادند،

تا به صداقت خویش شاهد باشند. و... چه سندی رسمی‌تر از خون؟ و چه امضایی معتبرتر از «شهادت»؟!

آنان خدا را جستند، محبت او را در دل گرفتند، و چون لبریز از محبت او گشتند، «تن» را که حجاب چهره «جان» بود، از میان برداشتند، تا آنکه تن آنان جان شد و جانشان فدای جانان.

در این نوشته، چنین ادعایی نیست که با ترسیم فرازهایی از زندگی سراسر افتخار و عظمت اسوه‌های ایمان و جهاد و شهادت، حق مطلب ادا شده و وسعت روح و بزرگی ایمان و ارزش‌های متعالی این الگوهای فضیلت نشان داده شده است؛ چرا که آنان، به اوج قلّه‌های رفیع کمال انسانی دست یافته‌اند و کلمات و الفاظ، از بیان آن والایی‌ها ناتوان است. ولی...

آب دریا را اگر نتوان کشید هم به قدر تشنگی باید چشید

آنچه به صورت این مجموعه می‌خوانید، ابتدا به صورت جزواتی جدا جدا درباره هر یک از این ده الگوی کمال و فضیلت منتشر شده بود که اینک یکجا تقدیم شما خوانندگان می‌شود. باشد که رهنمای زندگی و چراغ راهمان باشد.

قم - جواد محدثی

مهر ۱۳۸۳